

PRIKAZI, OSVRTI, RECENZIJE

Ivo Andrijanić, Duško Pavlović, *Međunarodno poslovanje*, Zagreb: Libertas međunarodno sveučilište, Plejada, 2016.

O autorima

Prof. emeritus dr. sc. Ivo Andrijanić rođen je 1938. godine. Doktorirao je na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Izabran u zvanje redovitog sveučilišnog profesora u trajnom zvanju i profesora emeritusa na Libertas međunarodnom sveučilištu u Zagrebu. Napisao je veliki broj znanstvenih i stručnih radova, knjiga i sveučilišnih udžbenika iz područja vanjske trgovine i vanjskotrgovinskog poslovanja, burzi i burzovnog poslovanja, ekonomike i politike osiguranja i reosiguranja, menadžmenta međunarodne trgovine, transporta i poslovne logistike, upravljanja kvalitetom i poznavanja robe. Od 1957. do 1962. bio je zaposlen u Ansamblu narodnih plesova i pjesama Lado u Zagrebu, a od 1962. do 1967. radio je kao samostalni referent za vanjsku trgovinu u Ferimportu, Zagreb. Od 1967. do 1992. zaposlen je u Zračnoj luci Zagreb kao rukovoditelj komercijalnog sektora i sektora robnog prometa, pomoćnik i savjetnik generalnog direktora i na kraju kao generalni direktor.

Nastavnu djelatnost započeo je 1968. godine (usporedno s radom u gospodarstvu) kao asistent, predavač, viši predavač i izvanredni profesor na Fakultetu za vanjsku trgovinu, a od 1982. do 2004. kao redoviti profesor na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu. Od 1978. do konca 1991. bio je profesor i na Policijskoj akademiji u Zagrebu. Od 2004. godine bio je dekan i profesor na Visokoj poslovnoj školi Libertas u Zagrebu, a od 2014. dekan Fakulteta za međunarodno poslovanje i ekonomiju i profesor emeritus na Sveučilištu Libertas.

Dugogodišnji član matičnih odbora i povjerenstva Ministarstva znanosti za izbor kandidata u nastavna i znanstveno-nastavna zvanja. Doživotni je član Znanstvenog savjeta za promet HAZU, Međunarodnog udruženja civilnih aerodroma ICAA, i mnogih drugih domaćih i međunarodnih organizacija.

Za postignute rezultate i uspjehe u radu odlikovan je, između ostalog, Ordenom reda sa zlatnim vijencem, Redom Danice hrvatske s likom Blaža Lorkovića za osobite

zasluge gospodarstvu, diplomom HAZU-a za doprinos u radu Znanstvenog savjeta za promet i dr.

Prof. dr. sc. Duško Pavlović profesor je na Libertas međunarodnom sveučilištu već deset godina, a još je na Visokoj poslovnoj školi Libertas bio prodekan za međunarodnu suradnju te je u tri uzastopna mandata bio biran za dekana. Posljednje tri godine predsjednik je Libertas međunarodnog sveučilišta na kome i predaje na nekoliko kolegija, dok trenutno obnaša ulogu rektora Libertas međunarodnog sveučilišta.

Prethodnih godina, osim na Libertasu, predavao je i na nekoliko drugih visokoškolskih ustanova u Hrvatskoj, a sada, uz Libertas, predaje i na London Academy of Diplomacy, odnosno na Sveučilištu Stirling.

Prije dolaska na Libertas, više od dvadeset godina radio je u međunarodnoj trgovini na radnim mjestima u Hrvatskoj i u Velikoj Britaniji. Među ostalim, bio je direktor u vanjsko-trgovinskom poduzeću Astra, Zagreb te glavni direktor dvaju poduzeća u Velikoj Britaniji. Kreirao je i realizirao poslove s poduzećima i vladama u više od četrdeset država te je u razdoblju od 2007.-2009. u Vladi Republike Hrvatske bio posebni savjetnik za poticanje izvoza i inozemnih ulaganja. Autor je i koautor većeg broja knjiga, visokoškolskih udžbenika i skriptata te više desetaka znanstvenih i stručnih radova od 1980-ih godina do danas.

U njegovom znanstvenom radu ističe se njegov doprinos kao autora i koautora nekoliko stručnih i znanstvenih studijskih programa od kojih se posebno ističe njegov doprinos u izradi studijskih programa diplomskih i poslijediplomskih studija Međunarodnog sveučilišta Libertas u Zagrebu.

Član je nekoliko domaćih i međunarodnih organizacija i udruga. Za svoj stručni i znanstveni doprinos dobio je veliki broj visokih priznanja i diploma u zemlji i inozemstvu.

Opći prikaz djela

Knjiga „Međunarodno poslovanje”, nakladnika Libertas međunarodnog sveučilišta (ISBN 978-953-8061-10-3) i Plejade (ISBN 978-953.7782-52-8), izdana 2016. godine, analizira se u nastavku ovoga prikaza. Knjiga ima 358 stranica te sadrži 12 grafikona, 14 slika, 23 tablice i 1 shemu. U knjizi je citirano 25 djela domaćih autora i 35 djela stranih autora. Od ostalih izvora, u knjizi je citirano 6 izvora na hrvatskom jeziku i 27 izvora na engleskom jeziku.

U središtu su zanimanja knjige „Međunarodno poslovanje” temeljna znanja o međunarodnom poslovanju i vanjskoj trgovini te razmjeni robe i usluga s inozemstvom globalnom tržištu. Također, u knjizi su sadržana znanja i dosadašnje iskustvo autora, koji čitatelje upoznaju s osnovama ekonomike u vanjskoj trgovini, ali i s pojmom „Institucionalizacija međunarodnih trgovinskih i monetarnih odnosa”. Nada-

lje, u knjizi je prikazan način korištenja marketinške koncepcije u poslovnoj strategiji poduzeća prilikom izlaska na inozemno tržište. Uz navedeno, u knjizi su opisana i praktična znanja, u poglavljima koja govore o organizaciji vanjske trgovine i međunarodnog poslovanja pri izboru oblika nastupa na inozemnom tržištu, načinu trgovanja na specijaliziranim tržištima uz upoznavanje s oblicima prodaje robe i usluga u međunarodnoj trgovini. Radi lakšeg uključivanja u međunarodno poslovanje u knjizi su obrađeni trgovački običaji, konvencije i pravila kojih se moraju pridržavati svi subjekti uključeni u međunarodnu razmjenu, uz što je posebna pozornost posvećena i internacionalizaciji poslovanja te izravnim ulaganjima u međunarodnoj razmjeni. Zadnje poglavlje knjige govori o poduzetništvu, u kojemu se čitatelja uvodi u osnove organiziranja poduzetničke djelatnosti u međunarodnom poslovanju. Isto tako, prikazuje se način na koji se registrira trgovačko društvo za obavljanje poslova u međunarodnoj trgovini te se predstavlja financijski plan poslovanja koji služi kao osnova za izradu cjelokupnog poslovnog plana.

Namjena knjige „Međunarodno poslovanje” prvenstveno se odnosi na studente Fakulteta za međunarodno poslovanje i Fakulteta za međunarodne odnose i diplomaciju Libertas međunarodnog sveučilišta u Zagrebu, a na temelju odobrenja Odbora za udžbenike i izdavačku djelatnost Libertas međunarodnog sveučilišta. Knjigu mogu koristiti i studenti drugih ekonomskih fakulteta i poslovnih studija te političkih znanosti i međunarodne politike, kao i ostali zainteresirani istraživači problematike međunarodnog poslovanja, koja je opsežna i složena, pa se ova knjiga može koristiti za stjecanje osnovnih znanja potrebnih za uspješno uključivanje pojedinca ili poduzeća u međunarodnu razmjenu.

Kritička ocjena djela

Naslov djela održava sadržaj knjige u cijelosti, tema je interesantna i poučna, a autori su joj pristupili temeljem prikupljenih primarnih i sekundarnih izvora podataka, pri čemu im je uvelike pomoglo dugogodišnje znanstveno, ali i gospodarsko iskustvo. Nadalje, tema knjige je suvremena i aktualna, shodno važnosti međunarodnog poslovanja zbog sveprisutne globalizacije. Isto tako, uzimajući u obzir značaj vanjske trgovine za svako nacionalno gospodarstvo i postizanje blagostanja u društvu, predmetno djelo prvenstveno predstavlja nezaobilazan nastavni materijal, ali može služiti i kao priručnik za poslovnu zajednicu koja djeluje na međunarodnom tržištu.

Sukladno analiziranoj problematici, sva poglavlja i podpoglavlja u knjizi obrađena su kvalitetno, što je vidljivo iz jasnoće razmišljanja autora, a uspješno se prenosi i na čitatelja. Također, rezultati izražavanja u svim dijelovima knjige precizno su predstavljeni, pri čemu je vođeno računa o znanstvenoj i stručnoj terminologiji, što su autori potkrijepili dodatnim opisom svih važnijih segmenata u knjizi. Nadalje, predmetna građa iz domene međunarodnog poslovanja sveobuhvatno je obrađena i kao

takva daje čitatelju kvalitetne temelje za razumijevanje poslova međunarodne razmjene s inozemstvom. Sve ilustracije u knjizi ispravno su i jasno prikazane te primjereno postavljene u točno odabranim poglavljima i podpoglavljima, što čitatelju daje jasan pregled sveobuhvatnog teorijskog okvira. Uz navedeno, u knjizi su prikazani i primjeri poslovne prakse, koji predstavljaju značajan praktičan doprinos tome znanstvenom djelu. Također, autori su nakon svakog obrađenog poglavlja ponudili kratak pregled najznačajnijih pitanja kroz koja čitatelj može testirati svoje razumijevanje prethodno proučene tematike.

Nadalje, kroz cijelu knjigu autori dokazuju da je međunarodno poslovanje proširilo segmente svojeg djelovanja, od nekadašnjeg operativnog prema današnjem globalnom. S obzirom na to, kreiranje privlačne ponude na međunarodnom tržištu ovisi o velikom broju dionika, a često i o samoj potpori države. Uz spomenutu obrađenu tematiku vezanu za međunarodno poslovanje, knjiga utemeljuje i najnovije podatke o internacionalizaciji i investicijama u današnjem globaliziranom svijetu, što svakako predstavlja značajan prikaz važnosti međunarodne trgovine danas. Shodno tome, i uzimajući u obzir da knjiga predstavlja interdisciplinarno djelo, bit će korisna velikom broju čitatelja, što u konačnici predstavlja znanstveni i stručni doprinos za cjelokupnu akademsku i poslovnu zajednicu, čime su i ciljevi autora knjige postignuti.

Primijenjene znanstvene metode

U radu su korištene metode deskripcije, komparacije i analize, a za zaključivanje je korištena metoda dedukcije, što je sasvim primjereno, shodno svrsi ovoga djela, što su autori svojim istraživanjem i ostvarili.

Kompozicija djela

Struktura knjige postavljena je prema visokim standardima za izradu znanstvene i stručne literature. Kompozicija knjige u potpunosti odgovara sadržaju i temi. Sadržaj knjige sastoji se od 11 temeljnih poglavlja i od 40 podpoglavlja. Na početku knjige nalazi se „Predgovor” u kojem autori ukratko opisuju problematiku i značaj djela. Prvo poglavlje „Vanjska trgovina i međunarodno poslovanje” govori o vanjskoj trgovini u nacionalnom i svjetskom gospodarstvu, međunarodnom tržištu i međunarodnoj razmjeni te motivima i ciljevima nastupa na inozemnom tržištu. U drugom poglavlju „Institucije, subjekti i instrumenti međunarodne trgovine” pojašnjava se institucionalizacija međunarodnih trgovinskih i monetarnih odnosa, unutar čega se obrađuju instrumenti i politike međunarodne trgovine, carine, necarinska ograničenja i subvencije. Treće poglavlje, pod nazivom „Istraživanje konjunktura tržišta i marketing u međunarodnom poslovanju” bavi se istraživanjem konjunktura inozemnih tržišta i osnovama marketinga u međunarodnom poslovanju, kao što je marketinška strategija u obradi stranog tržišta i strategija ponude na stranim tržištima. U četvrtom

poglavljju „Organizacija vanjske trgovine” prikazani su oblici nastupa na inozemnom tržištu, vrste poslova i djelatnosti u međunarodnoj trgovini, tranzitna trgovina te posebni oblici trgovanja u međunarodnoj razmjeni, kao što su međunarodni sajmovi, međunarodne aukcije, burzovno poslovanje i *off-shore* centri. U petom poglavljju „Trgovački običaji, konvencije i pravila u međunarodnom poslovanju” daje se detaljan opis običaja i načela poslovnog ponašanja u međunarodnom poslovanju i predstavljaju se transportne klauzule u vanjskoj trgovini Incoterms 2010 te ostale međunarodne uzance, pravila i konvencije. U šestom poglavljju pod nazivom „Kupoprodajni ugovori, cijene i instrumenti plaćanja u međunarodnom poslovanju” predstavljeni su ugovori u vanjskoj trgovini i strategija formiranja i ugovaranja cijena te instrumenti platnog prometa s inozemstvom, kao što su bankovna doznaka, međunarodni dokumentarni akreditiv i dokumentarna naplata inkaso dokumenata. U sedmom poglavljju „Rizici i osiguranje od rizika u međunarodnom poslovanju” predstavljeni su rizici koji se pojavljuju u poslovanju s inozemstvom, kao što su ekonomski rizici, tržišni rizik, rizik cijene, rizik izvoznog kredita, rizik izvršenja kupoprodajnog ugovora (rizik isporuke i preuzimanja robe), rizik deviznog tečaja, rizici zemlje, politički rizik, rizik zabrane plaćanja i rizik moratorija te rizik transfera i konverzije. U osmom poglavljju „Nastanak i razvoj međunarodnih (multinacionalnih) poduzeća” pojašnjava se pojmovno određivanje i razvoju multinacionalnih kompanija te učinci aktivnosti multinacionalnih kompanija na gospodarski razvoj država izvan njihove matične države i učinci na gospodarstva matičnih država. Deveto poglavlje „Internacionalizacija poslovanja” predstavlja čimbenike koji utječu na internacionalizaciju poslovanja te razine, faze i ciljeve internacionalizacije poslovanja. U desetom poglavljju „Inozemna izravna ulaganja u međunarodnoj razmjeni” opisuje se pojam i prikazana je podjela na vertikalna i horizontalna inozemna izravna ulaganja te se predstavljaju ekonomski uvjeti nastanka i razvoja inozemnih izravnih ulaganja, kao i suvremeni trendovi u kretanju inozemnih izravnih ulaganja. Nadalje, prikazana je visina inozemnih izravnih ulaganja (primatelja i davatelja). Jedanaesto poglavlje „Poduzetništvo u međunarodnom poslovanju” govori o poduzetništvu u međunarodnom poslovanju, oblicima organiziranja poduzetničke djelatnosti te o osnivanju vlastitog trgovačkog društva za poslovanje u međunarodnoj trgovini. Nadalje, predstavljena je organizacija, prezentacija i priprema za operativno poslovanje društva te osnove kontrole uspješnosti poslovanja i poslovni plan. Na kraju knjige nalaze se prilozi, popis tablica, slika, grafikona te literatura, pojmovno kazalo i biografije autora.

Posebna zapažanja

Najupečatljiviji dio knjige predstavljaju poslovni primjeri, kojih je u knjizi prikazano 13, a na temelju kojih čitatelji mogu analizirati vlastitu uspješnost razumijevanja teorijskog okvira predmetne problematike obrađene u knjizi. Također, na temelju

prikazanih praktičnih primjera čitatelji će naučiti kako znanstveno obrađenu tematiku međunarodnog poslovanja mogu prilagoditi i uspješno implementirati u poslovnu praksu. Uz navedeno, knjiga sadrži i važne priloge, koji prikazuju značaj transportnih klauzula (Incoterms 2010) te njihov utjecaj na kvalitetu vanjskotrgovinskog poslovnog odnosa, kao i preporuke o najpovoljnijim transportnim klauzulama za prodavatelja/kupca.

Zaključno

Imajući u vidu potrebu da se studentima međunarodnog poslovanja teorijski okvir kolegija prikaže na što praktičniji način, u knjigu je uvršten veliki broj primjera iz poslovne prakse, na temelju kojih studenti, ali i ostali zainteresirani čitatelji mogu na jasan i nedvosmislen način analizirati i naučiti kako primijeniti naučenu toriju u praksi. Također, na kraju svakog poglavlja nalazi se set najvažnijih pitanja o problematici s kojom će se susresti svaki pojedinac koji radi u međunarodnoj trgovini, bilo kao vlasnik poduzeća, referent ili menadžer za vanjsku trgovinu ili student na predmetnom kolegiju.

Nadalje, u knjizi su prikazana najvažnija poglavlja i podpoglavlja čiji sadržaj prikazuje ključne faktore za uspješno uključivanje u međunarodno poslovanje, što će ovisiti i o znanjima stečenima iz područja ostalih kolegija koje su studenti savladali tijekom preddiplomskog i diplomskog studija. Uz sve navedeno, edukativne i metodičke vrijednosti knjige potvrđuju se i kroz sistematičnost obrade pojedinih tema i područja međunarodnog poslovanja, preglednost pojedinih poglavlja i sadržaja te prikazom primjera iz svjetske gospodarske prakse, kao i pitanjima za raspravu i vježbe putem kojih se studente uvodi u najsloženije vanjskotrgovinske operacije u međunarodnom poslovanju.

Sve navedeno treba omogućiti studentima, ali i ostalim zainteresiranim čitateljima, kao i poslovnoj zajednici da steknu kvalitetne kompetencije s kojima se mogu uspješno uključiti u poslove međunarodnog poslovanja i vanjske trgovine, čime su autori postigli cilj ove knjige.

Kristijan Marić